

Spolkové a nadační právo

Nadační právo II-III

Novodobý vývoj nadačního práva na území ČR

- 1950 – 1990: absence právní úpravy, dosud existující nadace nebyly formálně zrušeny
- 1.5.1990-31.12.1991: novelizovaný § 389b hospodářského zákoníku (zák. č. 109/1964 Sb.)
- 1.1.1992-31.12.1998: novelizované § 20b-20e obč. zák. (+ nerealizovaný zvl. zákon)
- 1.1.1998-31.12.2013 zák. č. 227/1997Sb.
- od 1.1.2014-zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Obecná právní charakteristika nadací

Tvořena rysy právní úpravy typické pro nadace:

- 1) Pojem nadace a pojmy příbuzné
- 2) Název
- 3) Sídlo
- 4) Majetek
- 5) Účel nadace-účelové určení majetku
- 6) Orgány nadace

Obecná právní charakteristika nadací - pokračování

- 7) Vznik nadace
- 8) Činnost nadace
- 9) Změna (permutace) a zánik nadace
- 10) Státní dohled – veřejná kontrola nadací
- 11) Fiskální režim nadací
- 12) Národní – mezinárodní režim nadací

1) Pojem nadace a pojmy příbuzné I

- Nadace – zprostředkované účelové darování
- Vývoj k právní subjektivitě
 - Fingovaná osoba (Ungr)
 - Nadace nemohou mít subjektivitu, odvozují ji od donátora a destinatáře (Ihering)
 - Značná zátěž u PO obecně překonaným myšlením
 - České prostředí po 1989 ve výhodě - nezatížené

Pojem nadace a pojmy příbuzné II

Fondy - chybí obecná zákonná definice v ČR; obecná definice – účelové sdružení majetku v souladu s § 18 odst. 2 písm.b) OZ, v současnosti NOZ podobnou kategorizaci nemá (ale ani fundace podle § 303n. , až zvláštní úpravu § 394-401 NOZ jako typ PO, ale i bez právní subjektivity – srov. rak.StFG 1974 – v ČR se užívá ve varietách:

- a) nadační fond, b) svěřenský fond,
- c) přidružený fond, d) fondy veřejnoprávní,
- e) fond jako označení typového zákonného útvaru (investiční fondy), f) fond jako účetní pojem (rezervní aj.).

Pojem nadace a pojmy příbuzné III

Ústavy

- org. útvar blízký typu nadace užitné (*a contr.* důchodové)
 - obecně účelově určený soubor majetkový a personální bez členského principu
- do NOZ nebyly legislativním pojmem (o.p.s., příspěvkové organizace aj.)
- od 1.1.2014 zvláštní typ PO v NOZ (§ 402-418) viz zvláštní prezentace

Pojem nadace a pojmy příbuzné IV

- **Nadace soukromé a veřejné** – tendence k pronikání soukromých nadací
- **Nadace rodinné** jako subtyp soukromých nadací (USA, SRN)-NOZ připouští v hospodářském, potažmo dobročinném účelu (§ 306 odst. 1)
- **Nadace nesamostatné:**
 - Trusts – angloamer. právo
 - treuhänderische Stiftungen – SRN
 - ČR v NOZ: svěřenský fond § 1448n.– hybrid: není PO, je vlastníkem), též správa cizího majetku § 1400n., event přidružený fond § 349n., inominátní smlouva závazková?

Pojem nadace a pojmy příbuzné V

Církevní nadace – závisí na:

- řešení vztahu státu a církve: zák. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností v roli zprostředkovatele mezi církevním a světským právem
- státní regulaci církevních PO,
- církevním právem: CIC..

Pojem nadace a pojmy příbuzné VI

- **Podnikové nadace** (Francie aj.) – podpora zaměstnanců apod. – zřizovatel obvykle podnik
- **Nadace – podniky** (též podnikatelská nadace) – podstatou je podnikatelská aktivita – jmění podniku drží nadace, nadace podniká buď sama, nebo investuje do podnikatelských aktivit – cíle daňové, trvalost a stabilita podniku aj.
- **Nadační podniky** – slouží k doplňování jmění nadace – spor o možnost podnikání nadací

5) Účel nadace-účelové určení majetku

- Obecně prospěšný (veřejně prospěšný) dříve vyplývalo z podstaty nadace, NF, o.p.s. – dle NOZ získání statutu veřejné prospěšnosti (model: Francie)
- Dobročinný - omezený počet osob (ČR, Rakousko StFG 1974)
- Společenská prospěšnost – sociální rozměr (ČR, Polsko)
- Hospodářská prospěšnost (ČR, Polsko)
- *Rozporný vývoj – viz Rakousko (spolkový StFG 1974, zemské úpravy soukromých nadací)*

6) Orgány nadace

- Správa majetku (NOZ správní rada)
- Kontrolní orgán (NOZ dozorční rada, revizor)

7) Vznik nadace

2 způsoby vzniku:

i. Inter vivos

ii. Mortis causa (kombinace zřízení nadace + dědění/vložení/transformace majetku)

Separace (trvalá) zřizovatele a nadace:

➤ Ztráta vlivu zřizovatele na nadaci - konzervování vůle zřizovatele

➤ Bezbrannost nadace - kompenzace prostřednictvím důvěryhodných orgánů a veřejné kontroly/státního dohledu

➤ Chybějící ekonomický zájem – stimulace zájmu o nadaci jinými cestami

8) Činnost nadace

- Limity z podstaty právnické osoby (pomocný nástroj člověka?)
- Limity z podstaty nadace: Omezení na přijímání, správu a vynakládání majetku
 - Otázka „operating foundation“
 - Otázka veřejné/obecné prospěšnosti
 - Status veř. prospěšnosti
 - Mezistupně účelu
- Otázka podnikání nadace (ČR ano + podmínky § 307 NOZ)

9) Změna (permutace) a zánik nadace

Principy:

- Trvání nadace
- Vliv zřizovatele
- Vliv orgánů nadace
- Vliv soudu
- Možnost změny (omezenost)
- Možnost zrušení
 - Naložení s likvidačním zůstatkem

10) Státní dohled – veřejná kontrola nadací

- Bezbrannost nadací (nedostatek samoregulativních mechanismů)
- Nahrazován státním dohledem
 - Soud
 - Výkonná moc
- Veřejnou kontrolou
 - Výroční zpráva
 - „Osoba, která osvědčí právní zájem“